

**Навчальна програма курсу за обраним профілем
«Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної
середньої освіти**

Авторський колектив:

Чайка О.В., методист відділу експертизи навчальної літератури
ДУ «Український інститут розвитку освіти».

Павлишин Н.В., учитель української мови та літератури СЗШ І-ІІІ ст.
№48 міста Львова.

Кількість обліково-видавничих аркушів 1,2.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Медіа в сучасному світі є одним із найпотужніших чинників формування мовної культури та світогляду. Вони відображають як суспільні процеси, так й активно впливають на мовні норми, стилі та способи комунікації. В умовах цифровізації та глобалізації українська мова продовжує розвиватися: з одного боку, вона зберігає свою національну основу, а з іншого - адаптується до нових форматів спілкування.

Програма курсу за обраним профілем **«Українська мова та медіа»** для 10 класу закладів загальної середньої освіти спрямована на ознайомлення учнівства зі взаємодією мови та медіа, розкриття ролі української мови в сучасному інформаційному просторі. Вона передбачає вивчення особливостей мови журналістики, дослідження лексики, стилю та комунікаційних, найпоширеніших прийомів маніпулювання у новинах (*повтори, «селекція», «наклеювання ярликів», «проекція», «свідчення», «гра у простоту»*), а також мови цифрового спілкування в соціальних мережах і блогах курсу за обраним профілем **«Українська мова та медіа»** для 10 класу закладів загальної середньої освіти формує вміння критично оцінювати медійні тексти, відрізняти фактичні твердження від оціночних суджень і маніпуляцій, розвиває культуру писемного й усного мовлення, навички онлайн-комунікації та відповідального ставлення до інформації. Особливу увагу приділено усвідомленню того, як медіа впливають на розвиток української мови та її сучасне функціонування.

Метою курсу за обраним профілем **«Українська мова та медіа»** для 10 класу закладів загальної середньої освіти є поглиблення знань про роль та особливості мови у медіапросторі, формування вмінь аналізувати мову медійних текстів, розуміти вплив медіа на розвиток української мови та розвивати культуру мовлення у цифровому середовищі курсу за обраним профілем **«Українська мова та медіа»** для 10 класу закладів загальної середньої освіти має такі завдання:

- вивчення різних типів медійних текстів (новини, статті, реклама, коментарі) та їхніх мовних особливостей;
- розпізнавання фактичних тверджень та оцінювальних суджень у медійних матеріалах;
- дослідження використання неологізмів та сленгу/арго мови в медійних текстах;
- аналіз змін у мовленні через розвиток інформаційних технологій;
- вивчення структури текстів новин: заголовки, ліди, основна інформація;
- виявлення відмінності між об'єктивною та суб'єктивною інформацією у медійних матеріалах;
- вивчення особливостей мовлення у соціальних мережах, блогах, месенджерах;
- аналіз впливу емодзі та хештегів на спілкування;
- порівняння різних джерел інформації для формування об'єктивного уявлення про подію;
- розвиток уміння зв'язно висловлювати думки в усному та писемному мовленні, дотримуючись усіх норм.

Ці завдання спрямовані на досягнення мети курсу, розвитку критичного мислення та використання мовних навичок у сучасному медійному середовищі.

Зміст курсу за обраним профілем **«Українська мова та медіа»** для 10 класу закладів загальної середньої освіти узгоджується з ціннісними орієнтирами середньої освіти та завданнями медійної грамотності. Теми сприяють розвитку логічного й критичного мислення, уміння працювати з інформацією, відповідальності та ініціативності учнів. Робота з реальними прикладами з медійного простору та міжпредметні зв'язки підтримують пізнавальний інтерес і вчать застосовувати знання у практичних ситуаціях. Навчальні завдання передбачають співпрацю, дотримання принципів академічної доброчесності, повагу до різних думок і формування культури

комунікації. Освітній процес, організований за програмою, сприяє становленню свідомої, соціально активної особистості, яка розуміє цінність української мови в сучасному суспільстві та здатна відповідально діяти в інформаційному середовищі.

Основні принципи, на яких ґрунтується програма:

- **компетентнісний підхід:** курс спрямований на формування мовної, медійної та інформаційної грамотності, передбачених Державним стандартом профільної освіти;
- **цілісність:** теми курсу взаємопов'язані з іншими освітніми галузями (українська мова та література, історія, громадянська освіта, інформатика), що дозволяє створити комплексне бачення ролі мови в сучасному суспільстві;
- **систематичність та повторюваність:** ключові поняття та навички вивчаються поступово, з можливістю повертатися до них на різних етапах для закріплення та розширення знань;
- **практична спрямованість:** велика частина занять орієнтована на аналіз реальних медійних текстів, створення власних матеріалів (новини, блоги, реклами, пости у соцмережах, подкасти) та виконання проєктних завдань;
- **наочність:** навчання спирається на приклади з сучасного медійного простору, що дозволяє учням бачити прямий зв'язок між вивченим матеріалом і життям;
- **урахування вікових та індивідуальних особливостей:** курс дає можливість учням обирати теми для власних завдань, що відповідають їхнім інтересам і здібностям, та дозволяє вчителю гнучко організовувати освітній процес.

Ключовими пріоритетами курсу за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти є:

- розвиток мовної, медійної та інформаційної компетентностей;
- поєднання теорії та практики в освітньому процесі;
- формування критичного мислення та уміння відрізняти факти від маніпуляцій;
- виховання культури онлайн-спілкування та дотримання етичних норм у медіа;
- залучення учнів до проєктної роботи (створення шкільного медіа, блогів, дебатних клубів);
- застосування різних видів оцінювання — від тестів і творчих завдань до індивідуального портфоліо;
- дотримання принципів академічної доброчесності під час навчальної діяльності.
- підвищення престижності української мови та зміцнення національної ідентичності через україномовне медіаспілкування як важливого чинника національної культури.

Особливості організації освітнього процесу

Курс передбачає свободу вибору прикладів, завдань, цифрових ресурсів і методів навчання з боку педагога. Вчитель може змінювати кількість годин або обирати акценти залежно від потреб і рівня підготовки учнів. Основна мета — забезпечити розвиток мовної та медійної грамотності, навчити працювати з інформацією та сформувати культуру відповідального мовлення в сучасному інформаційному просторі.

Інтерактивна структура програми курсу за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти включає різноманітні елементи, спрямовані на створення цікавого та ефективного освітнього середовища.

Учнівство буде залучатися до вивчення, аналізу та розуміння важливих аспектів взаємодії мови та медіа за допомогою:

- стислих лекцій та інтерактивних презентацій, які розкриють ключові поняття та нададуть важливу теоретичну базу для подальших дискусій;
- групових дискусій та дебатів дозволять учнівству активно співпрацювати та формувати аргументовані точки зору на питання мови та медіа;
- творчих завдань, під час виконання яких учні власноруч створюватимуть медійні матеріали, розвиваючи власну мовленнєву креативність;
- рольових ігор, які допоможуть учням спробувати себе у різних медійних ролях та зрозуміти множинні аспекти медіа.

Такий різноманітний підхід має на меті допомогти учнівству засвоїти отриману інформацію, необхідну для аналізу мовних аспектів мас-медіа та ефективного використання мови у цифровому спілкуванні.

Формувальне оцінювання передбачає створення атмосфери довіри між учасниками освітнього процесу. Регулярний зворотний зв'язок між вчителем та учнями покращить якість викладання та підвищить ефективність освітнього процесу, а також допоможе визначити успіхи та можливості для вдосконалення необхідних компетентностей.

Програма розрахована на вивчення курсу за обраним профілем **«Українська мова та медіа»** для 10 класу закладів загальної середньої освіти складається з п'яти модулів і розрахована на 36 годин (по 1 годині на тиждень). Рекомендовані, але не обов'язкові для вивчення поняття та теми можуть бути позначені зірочкою (*). Програма передбачає можливість збільшення кількості годин за рахунок варіативної складової навчального плану або організації індивідуальних консультацій, групових занять та проєктної діяльності. У такому випадку додаткові години доцільно використовувати для проведення практико-орієнтованих занять, розширення

тем, створення власних медійних матеріалів, досліджень та участі учнів у шкільних чи міжшкільних медіапроєктах.

Курс «Українська мова і медіа» реалізується як у межах класно-урочної системи, так і шляхом залучення учнів до діяльнісних форм навчання: індивідуальних і групових консультацій, роботи з цифровими ресурсами, виконання дослідницьких та творчих завдань, підготовки й захисту власних проєктів. Такий підхід сприяє формуванню медійної грамотності, розвитку критичного мислення, удосконаленню мовної культури та вмінню застосовувати здобуті знання у практичних ситуаціях.

Реалізація програми курсу за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти передбачає формування в учнів ключових мовних та медійних компетентностей: уміння критично працювати з інформацією, аналізувати та створювати медійні тексти, дотримуватися мовних і етичних норм у комунікації, творчо використовувати українську мову в сучасному інформаційному просторі.

Навчально-тематичний план

курсу за обраним профілем

«Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти

№ з/п	Назви модулів	Кількість годин			
		Лекцій	Практичних занять	Самостійна робота	Усього годин
1.	Вплив медіа на українську мову	2	3	1	6
2.	Мова журналістики	2	4	1	7
3.	Мова у цифровому середовищі	2	3	1	6
4.	Аналіз медійних матеріалів і фактчекінг	2	4	1	7
5.	Мовна грамотність	1	3	1	5
6.	Проект «Шкільне медіа» (портфоліо, командна робота)	1	3	1	5
	Разом	10	20	6	36

Зміст модулів

Модуль 1: Вплив медіа на українську мову (6 годин). Розуміння зв'язку між мас-медіа та розвитком мови. Аналіз новомовних явищ та сленгу у медійних текстах. Вплив інформаційних технологій на лексичний склад мови.

У межах модуля учні будуть:

- досліджувати еволюцію мовних засобів під впливом мас-медіа та визначати особливості цієї взаємодії;

- аналізувати різні типи медійних текстів з погляду використання новітніх мовних форм та сленгу;
- розрізняти та оцінювати варіативність мовного виразу, зокрема формальний та неформальний стиль, які зустрічаються у медійних продуктах;
- вивчати, як сучасні інформаційні технології впливають на зміну лексичного багатства української мови.

Цей модуль орієнтований на глибоке розуміння впливу мас-медіа на динаміку та розвиток української мови, сприяє розвитку критичного мислення, що є актуальним у реаліях сьогодення.

Модуль 2: Мова журналістики (7 годин). Основні принципи створення матеріалів для новин. Аналіз жанрових особливостей: заголовки, ліди, аналітичні матеріали тощо. Вивчення структури тексту для новин.

У межах модуля учні будуть:

- знайомитися з ключовими аспектами письма для новин, зокрема ясністю об'єктивність, конкретність та лаконічність;
- аналізувати жанрові особливості медійних текстів, приділяючи увагу основним аспектам, таким як заголовки, ліди та аналітичні матеріали;
- вчитися створювати структуру тексту для новин;
- виконувати практичні завдання: власноруч шукати матеріали для новин, аналізувати жанрові особливості і писати тематичні статті.

Цей модуль сприяє розвитку навичок написання матеріалів для новин з використанням жанрових елементів та структурних особливостей, що є важливим для тих, хто бажає вивчати журналістику чи працювати з медійними текстами.

Модуль 3: Мова у цифровому середовищі (6 годин). Особливості мовлення у соціальних мережах, месенджерах, блогах. Використання емодзі, хештегів та інших засобів в інтернет-спілкуванні. Професійна етика у цифровому спілкуванні.

У межах цього модуля учні опановуватимуть специфіку мовлення на цифрових платформах та будуть зосереджені на таких аспектах:

- досліджуватимуть особливості мовлення у соціальних мережах та месенджерах, які характерні для цих засобів комунікації;
- аналізувати роль емодзі та хештегів у передачі емоцій, поширенні інформації та організації контенту в цифровому спілкуванні;
- знайомитися з різними мовними засобами, такими як меми, скорочення, аббревіатури, що широко використовуються в онлайн-спілкуванні;
- обговорюватимуть етичні аспекти використання мовних засобів у мережі Інтернет, зокрема розпізнавати фейкові повідомлення (пости, статті, відео, інфографіка), аналізувати екологічні теми, уміти вести дискусію, створювати екологічно орієнтовані медіапродукти.

Модуль 4: Аналіз медійних матеріалів і фактчекінг (7 годин).

Вивчення методів аналізу медійних текстів. Розрізнення фактичних тверджень від оціночних суджень у матеріалах новин. Порівняння різних джерел інформації.

У цьому модулі учні вивчатимуть методи аналізу медійних текстів, а саме:

- розглянуть важливість порівняння різних джерел інформації для отримання об'єктивної та повної картини подій.
- вчитимуться розрізняти фактичні твердження від оціночних суджень.

(Методи перевірки джерел інформації. Практичне завдання: «Рекламна маніпуляція і наслідки». «Медіа-детектив» (визначення фейкових новин). Дискусія: роль медіа у поширенні/спростуванні маніпуляцій).

Цей модуль розвиває критичне мислення та навички аналізу медійних матеріалів, що допоможе учнівству краще розуміти інформацію, яку вони зустрічають у медіа.

Модуль 5: Мовна грамотність і стиль (5 годин). Розвиток уміння створювати чіткі та зрозумілі висловлювання. Використання стилістичних засобів для підсилення емоційного навантаження на адресатів.

У межах цього модуля учні будуть:

- розвиватимуть навички структурування матеріалів для передачі необхідної інформації ясно та логічно;
- досліджуватимуть різні стилістичні засоби та їх вплив на аудиторію з метою підсилення смислового навантаження висловлювань.

Цей модуль сприяє розвитку навичок правильного мовлення, структурування висловлювань та використання стилістичних засобів, що допоможе учнівству ефективніше та виразніше виражати свої думки та ідеї.

Очікувані результати за кожним модулем включають у собі глибоке та систематичне набуття компетентностей учасниками курсу. Ці досягнення відповідають встановленим критеріям оцінювання та відповідним рівням володіння мовною медіаграмотністю. У результаті завершення кожного модуля учні будуть вміти аналізувати інформацію, оприлюднену медіа, розрізняти фактичні твердження від оціночних суджень у медійних текстах, використовувати відповідні граматичні та стилістичні засоби для створення зрозумілих та ефективних висловлювань. Вони також матимуть здатність критично оцінювати мовленнєву діяльність адресанта та його вплив на реципієнтів у цифровому середовищі, а також розпізнавати та аналізувати мовні та медійні тенденції.

Компетентнісний потенціал курсу за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти:

1. Комунікативна мовна та мовленнєва компетентності: учні удосконалять навички, які дозволяють їм ефективно налагоджувати контакт з адресатами, ставити та аргументовано давати відповіді на питання, стимулювати співрозмовників до пояснення їхньої позиції, передавати аудиторії, що її

«чують та розуміють», контролювати емоційне напруження своє та реципієнтів.

2. Медіакомпетентність: учні розуміють роль мас-медіа в суспільстві, вміють відповідально використовувати отриману через мас-медіа інформацію; сприймати, аналізувати та розуміти зміст медіатекстів. Крім того, розуміти силу впливу медіатекстів на суспільство, сприймати їх критично, а також розрізняти емоційну та аргументовану реакцію при сприйманні інформації.

3. Інформаційна компетентність: учні вміють самостійно шукати, вибирати, аналізувати та оцінювати інформацію з різних джерел; моделювати, проєктувати об'єкти і процеси, у тому числі під час взаємодії з іншими, відповідально реалізовувати свої плани, приймати рішення і діяти у непередбачених ситуаціях, учитися впродовж життя.

4. Соціокультурна компетентність: учні розуміють різні аспекти культурної різноманітності та взаємодії, розвивають власний світогляд та приймають себе як носія національних цінностей, усвідомлюють власні обов'язки як члена суспільства, знають культурні норми поведінки українського суспільства, усталені форми самовираження та використання їх під час спілкування.

5. Громадянська компетентність: учні усвідомлюють своє місце в суспільстві, реалізуються як громадянин української держави, вміють критично ставитися до суспільних явищ та брати активну участь у громадському житті держави.

6. Особиста компетентність: учні вміють бути стійкими та здатними впоратися з невизначеністю та стресом, розвивають навички самоорганізації, самопізнання та рефлексії.

Наскрізнi змістові лінії

У вивченні курсу за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти застосовуються наскрізнi змістові лінії, які мають універсальне значення і проходять через різні предмети, інтегруючи знання та формуючи ключові компетентності, які учні зможуть застосувати в різних життєвих ситуаціях, а в майбутньому ще й

успішно самореалізуватися як особистість, громадянин, не боячись стрімких суспільних змін. Для формування в такого молодого покоління уявлень про світ важливу роль відіграють такі змістові лінії:

1. Громадянська відповідальність: виконання своїх обов'язків, розуміння своєї ролі в суспільстві та активна участь щодо розвитку державотворення. Усвідомлення сили слова та ставлення до мови й інформації як інструментів демократії, уміння здобувати вміння протистояти мовній ворожнечі, поважати свободу слова та нести відповідальність за власні висловлення в медіапросторі.
2. Підприємництво та фінансова грамотність: ознайомлюватися з основами медіаекономіки, практично здобувати навички ефективного управління (ЗМІ, реклама, блог), не боятися лідерських ініціатив та застосовувати їх у технологічному прогресі. Уміти критично сприймати комерційний контент та рекламу.
3. Здоров'я та безпека: розуміння впливу медіа на психологічне здоров'я, виробляти вміння емоційно стійко реагувати на фейки, формувати інформаційну гігієну та створювати навколо себе безпечне середовище, пам'ятаючи про захист персональних даних.
4. Екологічна безпека та сталий розвиток: формування соціально активної особистості, уміння брати участь у розв'язанні питань довкілля через мовленнєву діяльність і роботу з медіатекстами, зокрема розпізнавати фейкові повідомлення (пости, статті, відео, інфографіка), аналізувати екологічні теми, уміти вести дискусію, створювати екологічно орієнтовані медіапродукти.

Ці теми інтегруються з допомогою медіатекстів, їх аналіз через вдумливе читання, а також створення власних медіапродуктів та дискусії, що розвиватимуть критичне мислення, вміння аналізувати фейки, оцінюючи всі ризики, досліджувати і шукати правдиві твердження, ухвалювати рішення, а згодом реалізувати успішну організацію своєї діяльності, співпрацю з оточенням.

СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ
курсу за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу
закладів загальної середньої освіти
(36 годин)

Форма заняття	Модулі/Теми	Кількість годин
I. Вплив медіа на українську мову (6 год)		
Інтерактивна лекція	Вивчення впливу інтернету, соціальних мереж та технологічних змін на лексичне багатство української мови.	1
Практичне заняття (медійна аналітична гра)	Розгляд впливу мас-медіа на розвиток та зміни в українській мові.	1
Інтерактивна лекція	Розпізнавання новомовних виразів та модних/трендових слів, пояснення їхнього походження.	1
Самостійна робота	Презентація групового або індивідуального аналізу конкретного медійного тексту щодо використання неологізмів та їх вплив на сприйняття інформації.	1
Практичне заняття (метод «Мовні острови»)	Аналіз використання аббревіатур, інтернет-сленгу/арго мови та неологізмів, які з'явилися під впливом інформаційних технологій.	1
Практичне заняття	Складання невеликого дослідження про вплив мас-медіа на лексичний склад мови, зазначення основних змін та тенденцій.	1

II. Мова журналістики (7 год)		
Інтерактивна лекція	Пошук інформації та основні принципи створення матеріалів для новин.	1
Практичне заняття (Медійний дайджест новин)	Аналіз жанрових особливостей: заголовки, ліди, аналітичні матеріали тощо.	1
Практичне заняття (Метод колаборативного навчання)	Редагування та удосконалення текстів для новин.	1
Інтерактивна лекція	Використання стилістичних засобів у журналістиці.	1
Самостійна робота	Творче написання матеріалів для новин.	1
Практичне заняття (Метод проєктів)	Етичні аспекти у журналістиці.	1
Практичне заняття	Створення та презентація власних медійних проєктів.	1
III. Мова у цифровому середовищі (6 год)		
Інтерактивна лекція	Особливості мовлення у соціальних мережах та месенджерах.	1
Практичне заняття (Жива дискусія)	Емодзі та візуальні елементи.	1
Інтерактивна лекція	Професійна етика у цифровому спілкуванні.	1

Практичне заняття (Використання соціальних мереж)	Комунікація у блогах та на інтернет-форумах.	1
Практичне заняття (Мовні ігри)	Використання хештегів та тематичних міток. Вивчення специфіки інтернет-сленгу.	1
Самостійна робота	Створити екологічно орієнтований медіапродукт (наприклад, сортування сміття).	1
IV. Аналіз медійних матеріалів і фактчекінг (7 год)		
Інтерактивна лекція	Методи аналізу медійних текстів.	1
Практичне заняття (Рольова гра)	Оціночне судження та фактичне твердження.	1
Інтерактивна лекція	Порівняння різних джерел інформації.	1
Практичне заняття (Дискусія)	Критичний аналіз заголовків та лідів.	1
Практичне заняття (Проектне навчання)	Створення власного буклету чи відео «Посібник фактчекера» або проєкт «Новина двома мовами».	1
Практичне заняття	Пошук в текстах мас-медіа маніпуляційного змісту для запобігання негативних наслідків у майбутньому.	1

Самостійна робота	Аналіз кейсу медійного спотворення.	1
V. Мовна грамотність і стиль (5 годин)		
Інтерактивна лекція	Граматика у писемному мовленні.	1
Практичне заняття	Методи структурування текстів.	1
Практичне заняття	Використання стилістичних засобів.	1
Практичне заняття	Редагування та корекція текстів	1
Контроль знань	Проектна робота або індивідуальне креативне завдання, яке буде включати елементи аналізу медійних матеріалів, створення власних текстів, використання стилістичних прийомів та граматичну правильність.	1

VI. Проєкт «Шкільне медіа-портфоліо»

Важливою завершальною практикою з навчання курсу за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти є проєкт «Шкільне медіа-портфоліо», який може стати довготривалим, тобто системним, де учні виступатимуть у ролі журналістів, редакторів і фактчекерів. Такий практичний продукт допоможе не втрачати навички, які школярі здобули протягом усього навчання. Ця подальша робота підсилить їхні знання: уміння аналізувати медійні матеріали, створювати власний контент (новини школи «Що відбулося за тиждень», культурні події (свята, екскурсії, акції), соціальні питання, інтерв'ю з учнем, учителем, випускником, батьками на тему «Моя улюблена подія у школі») та зібрати його у «портфоліо шкільного медіа», матеріали якого розміщуватимуться на

шкільних сторінках у соцмережах, у друкованих газетах чи настінного інформаційного куточка з посиланням на електронну версію або застосування QR-коду для швидкого доступу. Таке портфоліо можна робити щотижня, щомісяця, щосеместру, яке згодом стане архівом подій шкільного життя й тренажером медіаграмотності.

Створений контент підсилить роботу в команді, де ключовою буде співпраця в групі та розподіл обов'язків кожного учасника, розвине творчий потенціал (дизайн, креативні формати подачі), а головне - практичне застосування набутих знань, умінь та навичок, здобутих у курсі.

Оцінювання навчальних досягнень учнів у курсі за обраним профілем «Українська мова та медіа» для 10 класу закладів загальної середньої освіти здійснюється відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України за 12-бальною шкалою.

Критерії оцінювання охоплюють знаннєвий, діяльнісний і ціннісний компоненти та відображають рівень сформованості компетентностей.

Рівень навчальних досягнень

Рівні	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Початковий	1	– Відсутність розуміння базових термінів і їх значень; – неможливість створення простих писемних висловлювань із базовими граматичними конструкціями навіть за підтримки; – відсутність розуміння впливу медіа на мову; – відсутність результату та аргументації; – повна відсутність розуміння фактичних тверджень й оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди.

	2	– Дуже обмежене розуміння базових термінів і їх значень; – постійна потреба в підтримці для створення простих писемних висловлювань із базовими граматичними конструкціями; – мінімальне розуміння впливу медіа на мову; – відсутність самостійної аргументації; – часткова відсутність розуміння фактичних тверджень й оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди без підтримки.
	3	– Низький рівень розуміння окремих термінів і їх значень; – потребує підтримки у створенні простих писемних висловлювань з базовими граматичними конструкціями, допускає велику кількість помилок; – має мінімальні аналітичні вміння та розуміння впливу медіа на мову; – частково наводить приклад без пояснення; – часткове розуміння фактичних тверджень й оціночних суджень, відсутність розпізнавання маніпуляції і пропаганди.
Середній	4	– Фрагментарні знання щодо окремих термінів, їх значень; – створює прості писемні висловлювання з базовими граматичними конструкціями лише за допомогою вчителя, допускає велику кількість помилок;

		– аналізує тексти з підтримкою, розуміє вплив медіа на мову на елементарному рівні; – частково наводить приклад без аргументації; – відсутність самостійного аналізу, потреба постійних підказок для розуміння фактичних тверджень й оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди.
	5	– Базові знання щодо окремих термінів і їхніх значень, пояснення часткове; – створює прості писемні висловлювання з базовими граматичними конструкціями, допускає значну кількість помилок (до шести); – розуміє вплив медіа на мову на базовому рівні; – наводить приклад без пояснень та аргументації; – аналізує тексти простими реченнями, але непереконливо, потребує мінімальних підказок для розуміння фактичних тверджень, оціночних суджень, маніпуляції та пропаганди; – має базові знання щодо безпечної поведінки у медіа просторі.
	6	– Знає основні терміни та значення, але інколи їх плутає, пояснює простими словами; – створює писемні висловлювання з базовими граматичними конструкціями, допускає значну кількість помилок (до п'яти помилок); – розрізняє позитивний і негативний вплив медіа на мову;

		– наводить доречні приклади, але формує нечіткі висновки; – самостійно аналізує текстові матеріали, використовуючи прості речення, але не дотримується структури їхньої будови, може відрізняти фактичні твердження від оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди, має базові знання щодо безпечної поведінки у медіа просторі та може визначити явну і приховану інформацію.
Достатній	7	– Вільно користується базовими термінами, пояснює їх у контексті; – створює зв'язні писемні висловлювання з базовими граматичними конструкціями (до 10 речень), допускає до 4 помилок; – розуміє причини позитивного і негативного впливу медіа на мову; – наводить доречні приклади і аргументує їх, формує висновки; – самостійно аналізує текстові матеріали, використовуючи ускладнені речення, дотримується структури, створює зв'язний текст з елементами самостійних суджень, але допускає відхилення від теми чи порушення послідовності викладу; – відрізняє фактичні твердження від оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди, має знання щодо безпечної поведінки у медіа просторі на достатньому рівні та визначає явну і приховану інформацію.

	8	– Володіє медіа термінологією, пояснює її у контексті, має достатній словниковий запас; – самотійно будує достатньо повне, осмислене, вдало написане висловлювання, проте ще трапляються недоліки, допускає до трьох помилок; – усвідомлює маніпулятивний вплив медіа та виокремити приклади в тексті; – наводить доречні приклади, аргументує їх, формує висновки, використовуючи мовленнєвий етикет і жанрові форми мовлення; – самотійно аналізує текстові матеріали, використовуючи складні речення, дотримується структури, створює зв'язний текст із власними судженнями, але допускає відхилення від теми чи порушення послідовності викладу; – відрізняє фактичні твердження від оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди, має знання щодо безпечної поведінки у медіа просторі на достатньому рівні та визначає явну і приховану інформацію.
	9	– Упевнено володіє медіа термінологією, пояснює її у контексті та наводить приклади із життя, ЗМІ, реклами, блогу; – самотійно будує повне, осмислене висловлювання з використанням авторських напрацювань, проте може припуститися окремих недоліків, допускає до 2 помилок (зокрема відсутність чіткої особистісної позиції);

		– глибоко розуміє вплив медіа на соціум; – наводить аргументовані та науково доведені приклади, формує розгорнуті висновки, використовуючи формули мовленнєвого етикету та застосовуючи жанрові форми мовлення; – самостійно аналізує текстові матеріали, використовуючи складні речення, дотримується структури їхньої будови, створює повний зв'язний з елементами самостійних суджень текст; – відрізняє фактичні твердження від оціночних суджень, маніпуляції та пропаганди, дає власну оцінку інформації, має знання щодо безпечної поведінки у медіапросторі, визначає явну і приховану інформацію, демонструє достатній рівень критичного мислення.
Високий	10	– Вільно володіє медіатермінологією, коректно використовує її в усному та писемному мовленні, наводить приклади із життя, ЗМІ, реклами, блогів; – самостійно будує достатньо повне, осмислене, вдало написане висловлювання, використовуючи авторські напрацювання, має виразну особистісну позицію (до однієї помилки); – глибоко розуміє і аналізує вплив медіа на соціум; – наводить різноманітні приклади, підтверджує їх аргументами, формує розгорнуті висновки, дотримується правил цитування, застосовує мовленнєвий етикет і жанрові форми;

		– самостійно аналізує текстові матеріали, використовуючи складні речення, дотримується структури їхньої будови, створює якісний повний зв'язний з елементами самостійних суджень текст; – відрізняє фактичні твердження від оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди, дає власну оцінку отриманій інформації, має глибокі знання щодо безпечної поведінки у медіа просторі, визначає явну і приховану інформацію, має високий рівень критичного мислення, може брати участь у дискусіях на різну тематику.
	11	– Вільно володіє медіатермінологією, на високому рівні може пояснити та коректно використати в усному та писемному мовленні, навести приклади із життя, ЗМІ, реклами, блогу; – самостійно будує повний, осмислений, вдало написаний медіатекст, використовуючи авторські напрацювання, має виразну особистісну позицію; – глибоко розуміє і аналізує вплив медіа на соціум; – здатний критично аналізувати та порівнювати медійні тексти, виокремлювати жанрові особливості; – наводить різноманітні приклади, які підтверджуються аргументами, формує розгорнуті висновки, використовуючи формули мовленнєвого етикету та застосовуючи жанрові форми мовлення, не допускає плагіату;

		– створює вишукані, аргументовані та структуровані текстові повідомлення; – самостійно аналізує різножанрові текстові матеріали, використовуючи складні речення з ускладненими конструкціями, робота відзначається багатством словника та граматичною різноманітністю; – відрізняє фактичні твердження від оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди, дає власну оцінку отриманій інформації, має глибокі знання щодо безпечної поведінки у медіа просторі, швидко визначає явну і приховану інформацію в усіх видах медіатекстів, має високий рівень критичного мислення, активно бере участь у різноманітних дискусіях.
	12	– Демонструє вільне володіння медіатермінологією, на високому рівні пояснює і коректно використовує в усному та писемному мовленні, наводить приклади із життя, ЗМІ, реклами, блогу; – самостійно створює оригінальний, осмислений, медіатекст з яскраво дібраними тезами відповідно до мовленнєвої ситуації; – має цілісне розуміння впливу медіа на соціум; – критично аналізує та порівнює медійні тексти, які містять авторську позицію, застосовує усі види жанрових особливостей;

		– добирає переконливі аргументи на користь обраної позиції, усвідомлює роль інформації у розв’язанні життєвих проблем; – самостійно аналізує різножанрові текстові матеріали, використовуючи складні речення з ускладненими конструкціями, робота відзначається багатством слововживанням, різноманітністю; – дотримується академічної доброчесності та мовної норми, її динамічності в історико-культурному контексті; – відрізняє фактичні твердження від оціночних суджень, маніпуляції і пропаганди, дає власну оцінку отриманій інформації, спираючись на особистий і суспільний досвід, має глибокі знання щодо безпечної поведінки у медіа просторі, швидко визначає явну і приховану інформацію в усіх видах медіатекстів, має високий рівень критичного мислення, вільно володіє словом, активно бере участь у різноманітних дискусіях, використовує мову як відображення картини світу.
--	--	--

Список використаної літератури

1. Бартіш С. В., Грицак Н. Р. Медіаосвіта на уроках літератури: з досвіду німецьких дослідників. 2025.
2. Василенко О. Медіаінформаційна грамотність та медіаосвіта як сучасні світові тенденції // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2024. Т. 26, № 2. С. 45–55.
3. Вакуленко С. Загальні тенденції в унормуванні української мови (1920–2015 рр.) // Українська мова: унормування, розунормування, перевнормування (1920–2015) / ред. С. Вакуленко за участі К. Каруник. Харків: Харківське історико-філологічне т-во, 2018. С. 7–258.
4. [Державний стандарт базової середньої освіти](#)
5. Кено Р. Вправи зі стилю / Р. Кено; пер. з франц. Я. Г. Ковалю, Ю. В. Лисенка; худож.-оформ. Г. В. Кісель. Харків: Фоліо, 2015. 219 с.
6. Кірдан О., Кірдан О., Литвиненко В. Медіаосвіта та формування медіакомпетентності майбутніх педагогів і менеджерів освіти // Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2024. Вип. 1 (29). С. 116–125.
7. Мельник Є. Медіаосвіта як інструмент формування інформаційної грамотності учнів // Українське суспільство у перспективах розвитку: історичний, соціально-політичний, освітньо-педагогічний аспекти: матеріали. 2025. С. 906.
8. Микитюк О. Культура мовлення: особливості, завдання, цікавинки: навч. посіб. 2-ге вид., зі змін. та допов. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 236 с.
9. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма: навч. посіб. 6-те вид., зі змін. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 440 с.
10. Найдьонова Л. Цифрова медіаосвіта воєнного і поствоєнного суспільства. 2024.

11. Ольховик В. Особливості реалізації медіаосвіти в освітніх програмах Євросоюзу // NewInception. 2024. № 3–4 (17–18). С. 70–77.
12. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
13. Омельчук С., Блажко М. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису»: навч. посіб. Київ: Грамота, 2020. 224 с.
14. Полторацька А., Бахов І. Практикум із сучасної української мови. Київ: МАУП, 2023. 246 с.
15. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
16. Терещенко В. М., Панченков В. М. Методика реалізації Українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. Харків: Соняшник, 2019. 256 с.
17. Твердохліб Г. Медіаосвіта як сучасний тренд цифрового суспільства. 2024.
18. [Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня](#)
19. Український правопис. Київ: Наук. думка, 2019. 288 с.
20. Якимович О. Роль інформаційного простору в процесі соціалізації особистості // Сучасні виклики професійної освіти: теорія і практика. 2024. Вип. 33.